

AZ ELSŐ BALLÉPÉS

Szomszédaink az amerikaiak úgy látszik nem tudják már, hogy mit csinálnak nagy elbizakodottságukban. Nem nagy hatalmi törekvéseiket értjük ezalatt, mert hiszen bennünket, kanadaiakat ez csak szenzációs hír képében érdekel. De igenis minden kanadainak a veséjébe vág az a legújabb vámpolitika, amely a kanadai áruk után még nagyobb vámat számít, mint eddig.

Hoover elnök belépőjében igen határozott hangon jelentette be a vám-emelést és ugyanabban a beszédében az Egyesült Államok hatalmas vagyonáról és a közeljövőben várható nagy gazdasági fejlődéséről festett irigylésre méltó képet. A két dollor "ehát valahogy sehogysem vág. Az Egyesült, amelyről mindenki tudja, hogy sokkal gazdagabb, mint Kanada, igen sok nyersanyagot kap Kanadától és könnyen elképzelhető, hogy az amerikai rendelések nagy része el fog maradni, ha a kanadai árut vámmal drágítják, ami káros hatással lesz a bányászatra és erdőtermelésre egyaránt.

Ezenkívül Kanada tetemes mennyiségű félig kész iparcikket szállít át a határon és ha a városokba torlódott sokaság munkanélküliségének enyhítésére Kanada meg fogja adóztatni azokat az amerikai árucikkeket, amelyek felülmúlhatatlan versenyképességükkel a kanadai ipart alapjában támadják meg.

Mondanunk sem kell, hogy mindezt a fogyasztóknak kellene megfizetni, mert a kereskedő ugyanis belekalkulálja a vámkülönbözetet az új és természetesen magasabb árba. Ésszerű tehát a traktoroktól kezdve a kerti gereblyéig minden amerikai iparcikknek felmegy az ára — ha tényleg felemelik a vámat, ami ellen a kanadai sajtó egyöntetűen állást foglalt.

Igazuk van, amikor azt mondják, hogy Kanada lakosságának nagy többsége ilyenek után nem fog olyan szeretettel gondolni a déli szomszédra, amely hatalmas, gazdag és mégis ki akarja használni a természetből kevésbé megáldott Kanadát, mely mindenben oly ésszerű segítő társa az Egyesültnek.

HARC AZ ARANYÉRT

Nem a Flin Flon vagy a Red Lake vagyonszerzésben reménykedő kincskeresőiről, sőt még nem is az alaszka kopár sziklákat aranyhegyeknek látó szerencsesóvár kalandorokról van itt szó, hanem arról az aranyról, amely a világ hatalmaságának féltve őrzött földalatti bankváráiban van felhalmozva.

Az egyes országok nemzeti vagyonának gerincét képező aranykészletet nem kell félni a betörőktől: olyan páncélszekrényekben van az elraktározva, amelyen nem fog a legravaszabb betörő gyémántfúrója sem. De ugyázt az idő foga mindent kikezd. Legalábbis ezt mutatja a német jóvátétel megállapításában megegyezést „kereső” pénzügyi tárgyalások sikertelensége.

Hogy megegyezést akarnak-e igazán találni, az még kétséges, amennyiben az ántant évi hatszáz millió dolláros követelésével szemben a németek kijelentették, hogy legjobb esetben ennek a szinte elképzelhetetlen összegnek a harmadáról lehetne komolyan szó. De ha évtizedeken keresztül fizetik a németek ezt a „csékely”-összeget, már ez is a fejetetejére fogja állítani a bankvilágot.

A MALOMBAN IRTA: KÖVESI ELEK

Tébolodottan süttött a nap.

A rozoga malom izzadva állott a patak partján, suta zsindegyfedelével, mely úgy ült a hámolt falakon, mint félrekapott pörge svábkalap. A víz is, mely máskor habosan, tajtékosan hajszolta munkára a malomkerekek lapátjait, most fáradtan, bágyadtan simogatta csak. A lapátokról csillogva hullottak vízszal az a súlyos vízcsépek: a robotos, ziháló malom gyöngyöző ve rejteke...

— Jani! Jaani! — kiáltotta az ajtóból Pötörke uram.

De szunnyadt minden, közel és távol és a mérgesen pattogó hangra nem jött sehonnan felelet.

— Jaani, te! Hogy az öreg ördög seperjen a gyehennára! Szeme elé tette ellenzőnek két párnázott tenyerét és úgy nézett végig a malom környékén.

A küszöbön a Burkus egy pillanatra felbámult a gazdájára, rosszaló, szemrehányó tekintettel, mintha azt mondta volna: — Hallod-e te nagy kutya, mit háborgatod pihenésében a kis kutyát?

Az, az! Mert bizony Pötörke uram, a molnár, nagy betyár volt, nagy kutya! Most is, hogy a Jani valahol a hűvösét kereszte (a buksiféjű), haragjában, hogy kerül elő, elfutotta a rossz fajta méreg. Becsapta a kis ajtót és bement. Ott meg az öreg legényt, a Miskát kezdte hajkurászni. Nem csoda, hogy Miska már a harmadik hívásra előkért, mert igen érzékeny, kifeje-

dött füle volt. Mondhatnám, hogy a szamaras Bene fiaszama ra nyugodtan elbujkálna ekkora kajla fülek láttára.

No de most nem erről van szó Miska előjött azon lisztesen, porosan a garatot szemmel tömkötte.

— Mi, mi? Ugy-e, én lopom a pénzt? — horkant az öreg legényre. — Ez nektek pelyvának számít már? Csupa szem, csupa élet hever a pelyva között.

— Kilódukt egy zsák a kezem közül — védekezett erőltlenül a legény.

— Lódulsz mindjárt magad is Hun az a seprő?

Lehajolt nagy szuszogva, düllöngelve és a ciroksepről kis kupacokba ösztökélte a szerte hullott szemet. De alig lóbált néhányat a cirokseprével, mikor véglegesett a korhadt deszkapadlón.

Mintha valaki meglóditotta volna, eldült, mint egy tele zsák gabona.

Az öreg legény, aki már kifelelé indult, a puffanásra visszafordult. Valami furcsa, ijedt-hökken hangon kiáltott a gazdájára:

— Hallja-e, csak nem hőtt meg?

Pötörke uram ott feküdt a padlón, kissé sápadozva, arcát behurgya verejtékcseppek csiklandozták. Eszibe se vót feleselni.

Miska kivágta a kis ajtót és rikkantó hangon — amelybe most már az ijedségen, hőkkenésen túl a nem várt esemény megilletődöttsége is belezendült — kiszólt az asszonynak:

A franciák már rájöttek arra, hogy egy nemzetközi nagybankot kell felállítani ennek a rengeteg pénznek a kezelésére, illetve az áruban fizetett jóvátétel értékesítésére, miután más-különbön megbolygatná a francia nemzeti vagyon amugy is kacsalában forgó egyensúlyát. A font sterling magas árfolyamát és áruk teltett piacát védő brittek is hasonló véleményen vannak — sőt a dollárok megdönthetetlennek vélt milliárdosai is megjedtek, hogy a német áruk kicsalják az aranyrudakat az államkincstár kazamataiból.

A nagy kérdés tehát még mindig eldöntetlen és a békeszónoklatok árnyékában kapzsi csillogással vihog a világ mozgatója és az emberi nemes érzések megrontója: az arany.

Mihály Dénes megoldotta a rádió-film problémáját

RENKIVÜL OLCÓS KÉSZÜLÉKET KONSTRUALT A MAGYAR FELTALÁLÓ, AMELY RÁDIÓN BARHOVÁ TOVÁBBIT MOZGÓKÉPET

Mihály Dénes, a Berlinben élő magyar rádiómérnök, évekig tartó kísérletezés után rendkívül egyszerű szerkezetet konstruált, amely megvalósítja a távolba filmezés gondolatát. Az új készülék felvevője egyszerű alkotmány, amely könnyen kezelhető. Az új készülék bármely mozgóképet, bárhova továbbít.

Mihály mérnök korszakalkotó találmánya, amely szenzációs teret nyújt a filmezés terén, berlini szakörökben nagy érdeklődést kelt. A kísérletek iránt a német birodalmi rádió telefonvállalat is nagy érdeklődést mutat. Az új készüléket már a sajtó képviselőinek is bemutatták s az újságírók valamennyien a legnagyobb elragadtatással nyilatkoznak a találmányról.

A rádió útján továbbított film tisztán kivehető vonalakban jelenik meg a vásznon. A távolba filmező készülék kisebb tökéletlenségei csak arra vezethetők vissza, hogy Mihály mérnök célja elsősorban az volt, hogy egészen olcsó készüléket állítson elő, amely minden tekintetben alkalmazkodik a rádió-telefon jelenlegi vívmányaihoz és annak kereteit nem lépi túl. Az új készülék ára nem magasabb, mint egy modern hangerősítő készülék (loudspeaker) ára.

MATRÓZKALAND A PATAGÓNOK FÖLDJÉN

EGY KANDABA SZAKADT MAGYAR TENGERÉSZ

ÉLMÉNYEIBŐL

Több, mint három éve elmúlt, hogy a „Kintyre” nevű brit gőzzel elindultunk az Egyesült Államok-beli Norfolk-ból Punta Arenas chilei kikötő felé. Az utol viharos, hol csendes, de általában unalmas, egyhangú. A meleg, különösen az egyenlítő véli hogy takaró sem kell. A mellettékén szinte elviselhetetlen. A tenger csak úgy nyüzsög az é-ugrik, cifrát káramkodik, s le-

szedné az összes csillagokat az égről, ha lehetne. Egy repülő hal esett a cifferblattjára s majd nem kiverte a szemét. Megfogja a halat s mutatja nekem. Aztán ballag vele a konyhára: A trópusi zóna alatt az óceánokon rajostól élnek ezek a tenyérnyi hosszúságú halak. Oldal uszonyaik szárny nagyságúra vannak kifejlődve s némelyik több mint 100 métert repül egyfolytában.

Következő reggel elhaladtunk a börtön-sziget mellett. A sziget neve „Fernando Noronha”, Brazíliához tartozik. A szigeten kizárólag csak hosszú időre elittét fegyencek és örök laknak. Sajnos akad köztük magyar is. 1923—24-ben nagy forradalom volt Sao Paulo és Santos vidékén Brazíliában, amelyben a magyarok egy lovas századot szerveztek, s a forradalomban tevékeny részt vettek. A forradalom leverése után nagyon sokat kivégeztek, néhányat pedig erre a magányos szikla szigetre hoztak; ahonnan élve rab még meg nem menekült. Német és orosz még sokkal több van itt, mint magyar.

AHOL LÁNGBAN ÁLL A FELKELŐ NAP

A sziget elhagyása után pár nap múlva messzelátóval látni lehet a brazilai partok világító tornyait. Csodálatos nagysága a nap felkeltekor. A felkelés pillanatában mintha egy nagy tűz hegy kelne fel a horizonton. De ennél még fenségesebb éjszaka a világító tenger. Koromsötét éjszaka van, az égbolt sötét felhőkkel van burkolva. A tenger mint valami folyékony görög tűz, úgy fénylik, foszforeszkál. A hajonyom pedig valóságos tűz szalagnak tűnik fel. Mintha nem is ezen a sárteken, hanem valami tündérországbán uszna gőzösnék. A magyarzata ennek az, hogy a tengerfenék errefelé foszfor, amely a vízben feloldódik, s ettől kapja a vizet a csodálatos fényét. A tenger áramlása pedig magával sodorja északfelé, úgy hogy még olvasóink is észlelhették az Óceá-

non való átkelésük alkalmával a tenger vizének csillogását éjszaka, habár csak egész kicsiben.

Nem sokára, illetve nem nagyon messze feltűnik tőlünk jobbra a horizonton egy közepes magasságú kup alakú hegy, amelynek tövében fekszik Montevideo, Uruguay állam fővárosa. A hegynek történelmi nevezetessége van. Kb. 400 évvel ez előtt, amidőn az első spanyol felfedező hajója errefelé tévedt, hosszú ideig nem találtak szárazföldet. Egyszerre egész váratlanul elkialtotta magát az árbc kosárban figyelő matróz: — Monte lo vedo” (Hegyet látok.)

KEGYETLEN VIHAR A DÉLISARKI TENGEREN

Ettől fogva neveztek el ezen helyet Montevidéonak. A tenger vize itt sárgás, piszkos. Itt vagyunk már a második legnagyobb délamerikai folyam, a La Plata tokolatánál. A folyam másik partján fekszik Dél Amerika legnagyobb városa, Buenos Aires, melyről majd más alkalommal beszélünk. Hajónk irányt változtat, beljebb húzódunk a nyílt tengerre, mert a partok mente zátonyos, a partok eltűnnek szemünk elől. Másnap kegyetlen vihar, az úgynevezett Pamperos szakadt ránk. Váratlanul, szinte pillanatok alatt, oly erővel tört ki, hogy a fedélzeten fogódzva és hason csuszva is istenkísértés volt menni. Ami mozgatható, vagy rosszul megkötött tárgy volt a fedélzeten, azokat a vihar mind a tengerbe sodorta. A szél oly fülsiklítóan bug, hogy az ember majd beleőrül. Erre ráadásul a hajó körül röpködő madarak is oly vesztjósólán vijjognak, hogy még félelmesebb teszik ezt a pokoli koncertot. A hajót mind untalan végigseprje egy-egy hatalmas hullám, amelyeknek egyike úgy vágott az árbc tövébe, hogy a bal hüvelykujam el tört, két felső fogamat azonnal kiköptem, azonfelül orromat, fejemet is betörte. De ilyenformán járt a társam is egy ir származá-

— Ténsasszony, gyűjék csak de sebtibe!

Az asszony kellemetes orrhangon felelt vissza:

— Mi a?

A sürgető hangra kilökte magából a háborgó libákat, amelyek félig aléltan prüszkolték vissza a beléjük szánt piros kukoricaszemet.

— Ide nézzon csak — és a földre mutatott.

— Részeg?

— Aligha.

— Hát?

— Hát? Ugy vélem, a szent Péterrel koccint a mennyország vetett.

Az asszony kerekre nyitott szemmel nézett egy pillanatra a legényre, onnan pedig az emberre. Aztán, mint zsillipnyításkor a fogvartott patak behökken régi medrébe, susztorogva, úgy szakadt ki tátott száján a panaszos, sirotó szó.

— Jaj nekem, jaj, jaaj. Mi lesz velem, szegény árvával? Itt hagyott az én szerelmetes egy uram.

A jajgató hangra először Burkus nézett be a küszöbön. Megnyújtózott, hátát felgörbítette, olyan volt, mint egy jókora, barna sült kifli. De nem nyújtózhatott hosszán, kedvére, mert Csomborné topánkái félrerugták az ajtóból.

— Ej, beste! — sivitett reája és belépett a gerendás szobába.

Pötörkéné most szűcsészesnek vélte, hogy a falu szájának jelenlétében ura kezdje mérhetetlen fájdalmának kifejezését.

— Jaj nekem, ki fog rám gondot viselni, én szegény árva fejemre. Jajajaj.

Csomborné első útja a halott hoz vezetett, akire futó pillantást vetett.

— Szép halott, ritkaság halott.

Aztán fordult csak a jajgató, szegény özvegyhez:

— Ugy, ugy, szegénykém! Csak abajgasson, attul könynyebb lesz a szive.

De csodálatos is az, hogy a bajnak milyen hamar hire fut. Alig percek múltán már ott rogyadozott a szoba vénasszonyoktól. Az egész sirató garnitúra megjelent nagy sebbel-lobbal. Ki vitte nekik a hirt? Is-ten tudja. Talán a locsogó patak mesélte el itt ott, az alvógen futtában...

Felfektették a magas ágyra, a piroskockás párnák hegyébe, amit úgy szeretett szegény.

Csomborné, aki igen értett az ilyesmire és aki alapján anyagi gondolkodása volt, — dacára, hogy minden halottasházhoz ő szállította a töménytelen könnyet, jajsztót és részvétet, Pötörkénéhez fordult:

— Osz ki intézkedik?

Miska, aki a nagy sópánkodás közepette szóhoz se juthatott eddig, úgy érezte, hogy elérkezett az ő ideje.

— Hát osztán én — bökött a mellére.

Pötörkéné ránézett. Már a száján volt valami fitymáló szó, amivel ezt a vakmerő felkínálkozást elintézi, de hirtelen észbe jutott, hogy már ő sem válogathat igen nagyon, az idő el-

futkos felette is. A legény csunya, az igaz, csupa kéz-láb, de ismeri jól a mesterségét és no, Bereky-familia. Nem is olyan utolsó! Igaz, hogy rá se tudott eddig nézni, nem szivlelte sehogyse, ám ez alatt a néhány perc alatt sok minden megváltozott.

— Bizony, bizony — bóhajtott, magát sajnálón, befelé.

Utóvégre ő most nem más, mint egy foghíjas, összecsukszó özvegyasszony, négyszáz jó pengővel az elgyugott harisnyában, öt dunnára való tollal a pallason...

Inkább kellemetes volt az arca, amelyen a kibuggyanó könynyek összefolytak, amikor a legény felé intett.

— Hát intézkedjék!

Miska sokatmondóan pislogott vissza az asszonnyra és kilódukt, hogy a halottkémét hívja. Mert nélküle nem lehet sem mit se kezdeni.

A küszöbön most ő került ősz sze Burkussal. Félrerugta az utjából.

A kutya feléje vicsorított, de finom szimattal megérezte a megváltozott helyzetet és farkát csóválva odább ténfergett.

...Benn, a tikkaft, forró levegőjű szobában pedig dicsérni kezdték a holtat:

— Minő jó ember volt a bol dogult — hebegte Nagyhedre Péter.

— Az ám, jó lélek volt. Nagy szív, csuda nagy szív. A templomra is minő szépen adományozott, bologatott Harangozó Benedek.

A kántor, aki eddig Pötörke uram porhüvelye körül tett-vett most odasomfordult a többihez. Valami furcsa-kurta mosoly piszkálódott a képén, amikor a szavát a többihez öltötte.

— Az ám, az ám! Adott ő szépen, de azt tudják-e kendtek, hogy annak ára volt. Az a sok pelyvás kenyér, amitől a torkát reszelte az egész falu, az a sok ocu nem véltén került ám a zsákokba. Fuldoklott a lelke tőle, meg is győnta a papnak. Avval a kis adománnyal akarta az Uristent megbékíteni.

A falu félfülle hallotta ezt a históriát, de ilyen kereken nem mondta még ki senkiesem. Meglóbáloztak a nagy, pulykvörös fejek és felcsodálkoztak.

— Ejnye, hogy ejnye! Nohát! A kántor nem hagyta abba.

— Aztán eszendeje, mikor a patak kiöntött, oszt a fél falu természet megnyírbálta, hát az is ü volt.

Ráróffentek.

— Mi hogy ü volt?

— Hát ü. Ráengedte az alvégre a vizet, hogy az ő földjét mentse.

— Igazat szól? — kérdezte rekedten Pöndrő Matuz, akinek háza megmosta akkoriban a lábát az áradásban.

A kántor megrándította a vállát.

— Igaz... Hát persze, hogy igaz.

— Nohát...

Percekig hallgattak.

— Oszt kend, kend honnan tudja? — kérdezte megint fojtott, árnyékolt hangján Pöndrő Matuz.